

48

“ La distància entre pensar,
dir i fer està només a un cop de ratolí”
- La xarxa, nova via de resistència

Antoni Gutiérrez-Rubí

RESISTÈNCIES

UPEC

Universitat
Progressista
d'Estiu de Catalunya

Universitat Progressista
d'Estiu de Catalunya (UPEC) és filla d'un
llinatge que no vol que resti desconegut.
Fills i néts de les aspiracions de les classes
populars catalanes del segle XIX, plasmades
en el seu vell lema "Instruïu-vos i sereu lliures, associeu-
vos i sereu forts, estimeu-vos i sereu feliços", fills i néts
de l'esforç de la primavera republicana dels anys trenta
on s'anunciava que "Per damunt de tot, cultura.
Res no quedarà de l'esforç cívic dels nostres dies sense
la pressió d'un ambient que ens porti a tots pels
camins més càlids de la intel·ligència" i fills i néts de
l'antifranquisme social i polític que aconseguí reconstruir
la raó democràtica al nostre país, volem que el llegat del
passat també teixeixi el nostre present cap al futur.

UPEC **Universitat
Progressista
d'Estiu de Catalunya**

**“La distància entre pensar,
dir i fer està només a un cop
de ratolí” – *La xarxa, nova via
de resistència***

Antoni Gutiérrez-Rubí

Assessor de comunicació i consultor
polític

Després de 7 anys, pot ser que les esquerres hagin fet quelcom malament per haver perdut les eleccions. Tinc la impressió que entre les coses que s'han fet malament hi ha el fet de no comprendre la societat que ens envolta. L'esquerra formal i convencional no entén la societat digital i, si no l'entén, no només quedarà desconnectada sinó que no entendrà la principal eina, la principal cultura, la principal tecnologia que organitza avui les nostres societats, els nostres mercats i les nostres maneres de comunicar-nos, d'organitzar i de crear contingut i, per tant, les noves maneres de fer política.

En el fulletó de la UPEC apareix un dibuix d'uns simpàtics manifestants que estan a punt de ser trepitjats per un capitalista, un banquer i un adversari polític. Fixeu-vos que aquests manifestants no porten res a les mans, aixequen el puny. Però avui la gent que està fent canvis a la política aixequen el telèfon.

Quan jo tenia els pèls i la barba d'aquest jove del dibuix, també anava amb una pancarta que demanava el dret a votar amb 18 anys la Constitució Espanyola; després vaig descobrir el megàfon i vaig pensar que era fantàstic, podia

arribar tan lluny com la potència de la meua eina, és a dir, tot depenia de l'eina que tenia. Però només fa uns mesos, a les revoltes de l'Iran, el que portaven els manifestants a les mans era un telèfon mòbil. A Espanya hi ha 60 milions de telèfons mòbils. Gairebé el 40% són *smartphones*. Mai hem tingut tant poder al nostre abast. Hi ha tanta tecnologia en un telèfon mòbil com tota la que va utilitzar l'ésser humà per anar a la Lluna. Més capacitat de càlcul, de transmissió, de connexió, d'emmagatzematge és una tecnologia extraordinàriament potent.

Hem fet canvis al llarg de la història de la humanitat gràcies a revoltes i resistències. També és un gran canvi passar del bolígraf al telèfon mòbil. Si volem que les idees progressistes arribin a més gent, i que configurin majories democràtiques per obtenir victòries polítiques, cal fer-ho a través de la cohesió política, de la cultura política i de les idees polítiques i, en aquests moments no hi ha cap altra eina més potent, més democràtica, més sanament horitzontal que la tecnologia mòbil.

El canvi és fonamental en les relacions de poder. Tucídides deia aquesta frase: "Qualsevol poder tendeix a anar fins al límit del seu poder. Ha arribat

l'hora de la vigilància", mai la humanitat ha tingut tanta capacitat de vigilar el poder com tenim ara. Vigilar-lo, qüestionar-lo, observar-lo, denunciar-lo, resistir. Si hi ha un moment històric per a la resistència és aquest. Perquè les resistències d'ara són fonamentalment majoritàries, molta gent pot fer coses sense esperar ni la consigna ni a la direcció ni a l'organització i això no significa que funcionin de manera més caòtica. La distància entre pensar, dir i fer està només a un cop de ratolí. És possible reduir les distàncies.

Aquesta és una tecnologia social que canvia la naturalesa del poder. Fins al segle XX el poder tenia a veure amb aquests atributs. Poder tenia qui era fort, tenia estructura, qui tenia propietat i qui era gran. Aquests són els atributs fonamentals del poder. Al segle XXI els atributs fonamentals del poder, gràcies a les tecnologies són uns altres. Tenen a veure amb l'agilitat, la rapidesa, les xarxes, la comunitat, la creativitat. Avui un petit pot guanyar a un gran. Tenim a les nostres mans, gràcies a aquesta tecnologia social, la capacitat de donar poder a les majories democràtiques. Aquesta tecnologia canvia les relacions de poder. Ja no hi ha taules i auditori. Ja no hi ha persones que saben i altres que escolten. D'alguna manera,

és possible que vosaltres mentre jo estic parlant pugueu donar la vostra opinió i participar d'una conversa col·lectiva.

El fet és que des de les esquerres no s'entén que aquesta tecnologia el que posa en qüestió és el model del centralisme democràtic. Això és el que qüestiona, per això l'esquerra està tan alerta i tan a la defensiva. Per això el primer que veiem són els problemes, alguns d'ells molt certs, reals, però per què no posem l'accent en els avantatges que són més transcendents, més importants? Perquè des de l'esquerra el primer que es diu és: "Ai però ..., vigila que..., no fos que..." Tot és defensiu. Precisament les esquerres defensives no entenen la societat digital a la qual han de prestar serveis, a la qual pretenen dirigir a partir d'una proposta.

Avui té poder qui té idees, tot i que encara siguin molt superiors els poders grans, i avui és possible que aquestes idees triomfin.

L'acceleració és brutal. Google només fa 11 anys que està entre nosaltres, Blogger és de 1999, Flickr de 2004, Youtube de 2005. Twitter, creat el 2006, s'ha convertit en l'eina o canal més autònom, lliure i més dinàmic per compartir informació, per compartir-la amb altres persones,

per generar, per fer un pas endavant. Mai 140 caràcters havien estat tan decisius i tan importants.

A Twitter és possible conèixer els estats d'ànim però també enllaços, idees, reputacions i contextos públics, informació d'altíssim valor.

CNN va ser important en la dècada dels 90 amb el lema "*está pasando, lo estamos viendo*". Quan alguna cosa estava passant hi havia una càmera i un reporter que feia una connexió i via satèl·lit s'aconseguia traslladar i reduir la distància entre el fet i que te n'assabentessis. Amb les tecnologies socials podem dir "*está pasando, lo estamos haciendo*".

És cert que el 15M fins que no ha ocupat les places no ha tingut ressò públic i polític, però abans d'ocupar les places ha ocupat la xarxa. No s'haurien ocupat les places sense l'ocupació de la xarxa. Qualsevol lectura, mínimament solvent, qualsevol anàlisi rigorosa sobre la trajectòria del 15M, abans de l'ocupació de les places, demostra una cosa claríssima: l'energia, la creativitat, la vitalitat que hi havia a la xarxa en els mesos anteriors al 15M no havia passat en termes d'intensitat en l'àmbit polític en els darrers 5 anys a

Espanya. Es va ocupar la plaça, però abans s'havia ocupat el medi natural i el medi natural avui és la xarxa. Encara que es desocupi la plaça es pot continuar fent política des de la xarxa i organitzar-se d'una manera diferent.

Aquesta tecnologia allibera la nostra presència organitzativa, transforma la nostra relació de poder dins de les organitzacions polítiques, pot ser diverses coses alhora en funció de la capacitat i de la creativitat.

Ja no és suficient votar un cop cada quatre anys, tot i que continua sent determinant i és importantíssim per a milions de persones. El que volem és votar 1.300 dies de cada legislatura i només aquesta tecnologia ens permet expressar els nostres sentiments, les nostres idees, les nostres queixes, les nostres opinions en fórmules molt diverses. No totes són equiparables, ni totes són prou clares, però són la "vàlvula d'escapament" perquè la ciutadania pugui dir la seva, expressar les opinions. Mai com ara hem tingut l'oportunitat de fer possible "votar" 1.300 dies de cada legislatura. Ara podem expressar el nostre rebuig d'una manera clara, transparent, molt visual que afecta la política, mostrant la nostra conformitat o la nostra disconformitat.

Aquesta tecnologia no fa revolucions, les revolucions són els polvorins socials, les injustícies econòmiques, la situació de la crisi financera, el polvorí existeix. Si no hi ha polvorí, si no hi ha una espurna, no hi ha explosió.

Fins ara el polvorí i les espurnes estaven separades, però aquesta tecnologia el que permet és connectar, a través de les xarxes socials unes amb les altres. Si hi ha una situació injusta, si hi ha una situació democràticament criticable, si hi ha una situació qüestionable i hi ha una espurna, llavors avui la societat ja és una metxa en si mateixa. Connectarem els polvorins i les espurnes. Hi haurà detonacions democràtiques. Avui en dia, amb la nostra capacitat de construir societats, amb les noves tecnologies, som la metxa que pot encendre els polvorins.

Això posa en qüestió els privilegis. Els partits, com els mitjans de comunicació, han perdut el privilegi de la política. Podem fer política sense partits. Hi ha gent que pot fer política sense partits, ni sindicats. S'ha perdut el privilegi exclusiu. És possible organitzar-se políticament sense estructures de partit. És possible comunicar-se sense intermediaris mediàtics. És possible

comunicar-se sense mitjans. No vull dir que sigui millor o pitjor, dic que és possible. Segurament aporta un nivell de riquesa informativa, de pluralitat informativa, però és una tecnologia que canvia els ecosistemes. L'ecosistema polític, l'ecosistema mediàtic i l'ecosistema econòmic. És clar que ho canvia. No pots viure analògicament amb un sistema digital. Els nous ecosistemes canvien la relació de poder d'una manera extraordinària

El 18 de maig de 2011, just abans de la prohibició de la junta electoral de la presència en les places dels indignats, es van enviar 300.000 *twuits* en un sol dia associats al 15M. És una xifra molt significativa -no extraordinària, tenint en compte que avui en 24 hores s'envien 200 milions de *twuits* al dia-, però amb el nivell de concentració i el nivell de focalització sobre un territori, en aquest cas el conjunt de l'Estat espanyol, es va arribar a uns 110 milions de lectors que van poder llegir algun *tuit* sobre el 15M, només en un dia.

És possible crear lideratges sense fonts oficials i sense lideratges reglamentats ni ordenats. Aquesta tecnologia canvia la jerarquia perquè l'autoritat sense *autoritas* no funciona. Ser dalt de tot de la piràmide ja no és suficient per tenir la raó i tenir el poder. El canvi fonamental és que la

jerarquia queda qüestionada, que l'autoritat si no és *autoritas*, pot perdre. Un partit pot perdre un congrés, encara que guanyi a la sala, si el perd a la xarxa. Si perds l'*autoritas*, encara que et quedis amb l'autoritat, l'has perdut.

La creativitat és clau en aquests processos ja que és realment la que guanya. En la societat hi ha molta gent creativa i gràcies a aquesta democratització de la política, de l'organització, és possible que a la xarxa, fora dels partits, hi hagi molt talent, molta creativitat. És fonamental per a l'acció política. Les forces polítiques s'han quedat seques de creativitat. El lloc on són els brots verds de la creativitat política està avui en dia fora de les seus dels partits. De les seus a les xarxes, aquest és el camí.

En el 15M hem vist una creativitat extraordinària, alguna de manera informal i altra de manera molt potent.

Primer:

La revolució de la informació. Wikileaks i tot el que ha significat. S'ha perdut el privilegi del secret. Entendre que el secret continua sent l'atribut fonamental del poder polític no és suficient. Anem

cap a una societat que no entén que allò que no es pugui dir es pugui fer. S'ha trencat la dinàmica.

Segona:

La revolució horitzontal, la del carrer. Durant molts anys les fotos que hem vist als mitjans de comunicació de diferents manifestacions són de la capçalera. Els fotògrafs estaven al davant. Els dirigents polítics amb la pancarta oficial. Les fotos del futur es fan des de dins de la manifestació. És un canvi brutal. Ja no són les capçaleres.

Aquestes fotos són un símbol que expliquen fins a quin punt estem parlant de canvis de criteri.

Tercera:

La revolució dels usuaris. Els ciutadans com a usuaris són capaços de dir que no a coses que no els agraden o dir que sí a coses que els agraden. Si la llei Sinde no ens agradava ho podíem dir. Encara que s'aprovi democràticament, la llei no servirà per regular i s'ha perdut el combat cultural. El combat d'entendre que la tecnologia canvia la manera que tenim de crear valor i comercialitzar els trets legítims dels creadors. Han guanyat una votació al Congrés, però han perdut "la votació" de la societat. El xoc entre la legitimitat democràtica i el xoc de les noves legitimitats democràtiques de l'*autoritas*.

Cuarta:

La revolució dels ciutadans. Els ciutadans s'autoorganitzen i poden difondre els seus pensaments i idees de canvi. Ja se saben actors d'una eina eficaç i que funciona.

Cinquena:

La revolució dels electors. Teníem una sospita fa temps, però aquesta sospita l'hem pogut confirmar. Diversos estudis des de principis d'any ja relacionen clarament la presència en les xarxes socials, l'ús, la visibilitat, la cultura relacional. Ja relacionen com s'actua políticament a la xarxa electoral i el resultat electoral. Ja tenim paral·lelismes, estudis acadèmics, científics que relacionen una cosa i l'altra. Ja no és una sospita dir que qui perd la batalla de la xarxa perd la batalla de les urnes. Ja és cert, ja és possible tenir rastres documentals, científics, demoscòpics que relacionen que qui perd la batalla, qui no està a les xarxes socials, qui no les entén, qui les utilitza com un cinquè espai, qui no entén la societat digital, acaba perdent la societat política

Si t'organitzes en xarxa pots guanyar, guanyar construint comunitats, guanyar creant idees

compartides. Aquesta és la clau de la resistència. La xarxa per guanyar, crear i construir projectes compartits

En el fons és un gran moment per a les esquerres malgrat el retrocés general de la interpretació que es fa -des del segle passat- de l'esquerra: la interpretació del centralisme democràtic, la vella interpretació. Les noves esquerres que han de venir són les que entendran la societat digital perquè els reptes continuen sent molt grans, perquè continua havent-hi una profunda injustícia en molts temes i perquè les esquerres són més necessàries que mai. Però no seran més útils que mai si no entenen la societat digital.

Consell Social

- Comissions Obreres - CCOO
- Unió General de Treballadors - UGT

- Fundació Josep Irla
- Fundació l'Alternativa
- Fundació Nous Horitzons
- Fundació Rafael Campalans
- Fundació Cipriano Garcia
- Fundació Josep Comaposada
- Fundació Catalunya Segle XXI
- Fundació Pere Ardiaca
- Fundació Ferrer i Guàrdia
- Fundació La Fàbrica
- Fundació Terra
- Ateneus Laics
- Cooperació
- Entorn SCCL
- Escola Lliure El Sol
- Món-3
- SOS Racisme

- Acció Escolta de Catalunya
- Acció Jove - Joves de CCOO
- Associació Catalana per la Pau
- Associació de Joves Estudiants de Catalunya - AJEC
- Associació d'Estudiants Progressistes - AEP
- Avalot
- Casals de Joves de Catalunya
- Col·lectius de Joves Comunistes - CJC-Joventut Comunista
- ESPLAC - Esplais Catalans
- Joventut Socialista de Catalunya
- Joves d'Esquerra Verda - JEV

- Associació Catalana d'Investigacions Marxistes
- Càtedra UNESCO de Sostenibilitat de la UPC
- Coordinadora per a la Memòria Històrica i Democràtica de Catalunya
- Sin Permiso
- Suburbe-Associació Cultural Estenenet el Desastre
- DeBarris sccl

Ponències 2011

Resistències

UPEC **Universitat
Progressista
d'Estiu de Catalunya**

Amb la col·laboració de

**Diputació
Barcelona**

Ajuntament de Barcelona